

POSUDOK HABILITAČNEJ PRÁCE

Téma: Humor v súradniciach súčasnosti. Reflexia súčasných vplyvov na humor v literatúre

Autor: PaedDr. Jana Waldnerová, PhD.

Oponent: prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc.

Úvodom sa žiada povedať, že Jana Waldnerová sa postupne vypracovala na dobrú odborníčku v rámci literárnej vedy. Takmer 6 rokov uplynulo od jej obhajoby PhD. v študijnom odbore Estetika a dejiny estetiky. Za tému dizertačnej práce si zvolila *Poetiku postmoderného románového sveta*. Východiskom jej práce sa stal žáner v súčasnosti veľmi rozšírený a populárny, známy ako *fantasy*. *Fantasy* (z angl. *fantasy* = možno ho preložiť pomocou slovného koreňa ako fantastika) je v samej podstate žánrom populárnej literatúry založený na iracionálnej fantastike s tematickými prvkami mýtu a stredovekej romancy. Už vtedy prejavovala cit pre novosti a originalitu. V tomto trende pokračovala aj v ďalšom období, a to hlavne vo výskumnej úlohe VEGA – 1/0057/10/12 – Humor v irónii, irónia v humore v úlohe zástupkyne hlavného riešiteľa. Završením tohto výskumu je podnetná publikácia z vedeckej konferencie, ktorá vyšla pod názvom *Poetika humoru* (Nitra 2011). Jej editorkou je práve Jana Waldnerová.

Jej habilitačná práca bezprostredne nadväzuje na tento výskum. Samotná práca je rozdelená na 6 kapitol, pričom prvá je sumarizáciou jednotlivých teórií z oblasti komiky s dôrazom na výskyt irónie a ironickej modalít. Pokiaľ irónia má silné zastúpenie aj v stredoeurópskej teórii literárneho textu, pojem ironickej modalít nie súčasťou ani poetických slovníkov, ani literárnovedných príručiek či odborných publikácií. Autorka vcelku prináša mnoho nových postrehov i pojmov do slovenskej literárnej vedy. Jej výhodou je dobrá orientácia v západnej, hlavne anglosaskej literatúre či už v beletrii alebo vo vedeckej oblasti.

Aj keď, zdá sa, v súvislosti s iróniou by sa dalo hovoriť aj o semiotickej koncepcii, založenej na komunikačnom aspekte reči. Ak partneri komunikácie H (hovoriaci) a P (príjemca) uskutočnia komunikáciu v duchu ironického postoja, tak jestvujú tieto možnosti identifikovania irónie:

a) H a P sa zhodnú vzhľadom na ironický charakter jazykového výroku H o istom referentovi, ktorý je buď určitou (treťou) osobou alebo určitým stavom vecí (referenčná irónia)

b) H smeruje ironický výrok proti sebe tak, že to P spozoruje (seba-irónia).

c) H smeruje ironický výrok proti P tak, že to P spozoruje (ty-irónia).

Ukazuje sa, že z teórie komunikácie a semiotiky sa autorka menej inšpiruje prameňmi domácej proveniencie, akoby sa to žiadalo na základe výsledkov „nitrianskej školy“, z ktorých J. Waldnerová v iných prípadoch pomerne často čerpá podnety.

Druhá kapitola je zameraná na postavu (Komika postavy), na ktorú bezprostredne nadväzuje kapitola pod názvom *Naivný rozprávač – Forrest Gump a tí druhí*. V súvislosti s postavou sa javí veľmi podnetnou úvaha o tom, že hrdina ako synonymum postavy už vôbec nezodpovedá súčasnému literárnemu trendu. Práve komika postavy v literatúre, ale aj v umení sa vcelku nezakladá na hrdinskosti, z toho vyplýva, že „spojenie slov *komický* a *hrdina* sa vzájomne vylučuje“ (s. 30). Tieto postrehy autorky sú pozoruhodné a svedčia o jej odbornej erudovanosti a zvládnutí témy na náležitej úrovni. Treba dodať, že táto kapitola je podnetná a plná originálnych úvah a argumentov.

Tretia kapitola je zameraná na rozprávača ako základnú (východiskovú) epickú kategóriu. Jej dôležitosť – ako tvrdí autorka – vzrástla s rozvojom románu (s. 51). Čo sa týka rozprávača v druhej osobe (tzv. ty-rozprávanie), v istom období vývinu literatúry bola

dostatočne preferovaná. Zaviedli ho prestavitelia „nového románu“ v 60. rokoch a vyskytuje sa aj v slovenskej literatúre: u Jána Johanidesa v poviedke *Súkromie* (1963, aj zbierka dostala názov podľa tejto poviedke), u Rudolfa Slobodu v románe *Narcis* (1965). Autorka sa dotýka aj rozprávania „duševne zaostalých“ – tu by bol vhodným výrazom aj „retardovaných“ -, ale tu sa asi ťažko dá argumentovať s Haškovým Švejkom (s. 57-58). Lepším príkladom je Oskar Matzerath z románu Güntera Grassa *Plechový bubienok* alebo hoci aj Samko Tale z románu Daniely Kapitánovej *Kniha o cintoríne*.

Štvrtá kapitola ani rozsahom, ani obsahom nie je úplná, akoby bola iba východiskom, náčrtom pre výklad o spojení humoru s intertextualitou. Autorka tvrdí, že „intertextualita produkujúca humor je charakteristická pre tvorbu Woodyho Allena“, no podrobné či presvedčivé dôkazy po tejto konštatácii už nenasledujú (s. 69). A hoci v predchádzajúcej časti autorka zavrhol termín hrdina pre súčasné diela, tu hovorí o Flaubertovej hrdinke (s. 69). Zdá sa, že tu ide o istú nedôslednosť, hoci možno predpokladať, že hrdinka sa tu vyskytuje v ironickom zmysle slova. Neuvádza žiadne dôkazy ani o tom, ako narába Woody Allen s pastišom ako výrazovým prostriedkom v texte.

Ďalšia kapitola pod názvom *Ostne humoru Toma Robbinsa* je zameraná na komické zložky v tvorbe amerického autora. Táto kapitola je vyvážená, ucelená a dotvorená. Svojou kvalitou predstihuje predchádzajúcu a zároveň svedčí aj o dobrej orientácii J. Waldnerovej v anglosaskej literatúre.

Posledná kapitola je so svojim obsahom v príkrom protiklade takmer so všetkým, čo v predchádzajúcich častiach svojej práce autorka nastolila a riešila. Úvahy o slovenskom muzikále pred rokom 1989 sa síce tiež dotýkajú humoru, ale z iného hľadiska táto problematika trochu vybočuje z celkovej štruktúry habilitačnej práce. Pokiaľ doteraz bola pertraktovaná predovšetkým umelecká próza, muzikál jednoznačne patrí do dramatického umenia, ba navyše – je to produkt zábavnej kultúry, nadväzujúci na niekdajší primát operety v stredoeurópskom regióne.

Habilitačná práca aj pri istých nedôslednostiach a rôznorodosti spĺňa kritériá, ktoré sa u nás kladú na jej odbornú úroveň. Nikde napr. nie sú zakotvené požiadavky na rozsah habilitačnej práce, preto túto stránku textu (predloženej práce) nemožno hodnotiť. Nesporným kladom práce je, že nastolená problematika je v súčasnosti výsostne aktuálna a v slovenských pomeroch málo rozpracovaná.

Na záver sa žiada zosumarizovať všetky klady a zápory. J. Waldnerová napriek menším nedostatkom vcelku úspešne zvládla úlohy, ktoré sa kladú na habilitanta. Vzhľadom na nesporné kvality habilitačnej práce navrhujem pripustiť J. Waldnerovú k obhajobe a po úspešnej obhajobe jej udeliť titul *docent* v študijnom odbore 2.1.23 teória literatúry a dejiny konkrétnych národných literatúr.

Nitra 5. apríla 2013

Prof. PhDr. Tibor Žilka, DrSc.,
oponent